

Brev från en ensam uppfinnare

Brevet

Brevet är skrivet för det här läromedlet, men det bygger på Alfred Nobels verkliga brevväxling med fredsaktivisten Bertha von Suttner. Händelserna och tankarna är dokumenterade.

San Remo, Italien, den 21 november 1896

Kära baronessa och vän,

Tack för ditt brev, som gjorde en gammal man glad. Jag sitter vid mitt skrivbord med utsikt över Medelhavet. Hit till San Remo flyttade jag för fem år sedan, när Frankrike inte längre ville ha mig. Jag hade uppfunnit ett nytt krut, och när Italien köpte det blev den franska regeringen rasande. Tidningarna kallade mig nästan förrädare, och mitt laboratorium utanför Paris stängdes. Nu har jag byggt ett nytt laboratorium här vid huset. Du vet vad jag brukar säga: hemma är där jag arbetar, och jag arbetar överallt.

Tjugo år har gått sedan du kom till Paris för att bli min sekreterare. Du stannade bara en vecka innan kärleken drog dig tillbaka till din Arthur i Österrike. Ändå blev just du min mest trogna brevvän. Jag har skrivit tusentals brev i mitt liv — ibland tror jag att jag bor i breven, inte i mina hus. Jag har varken hustru eller barn, och pengar är ett kallt sällskap för en gammal man.

Du frågar om mitt arbete. Jag har tagit patent på över trehundra uppfinningar, men världen minns bara en: dynamiten. Den har byggt tunnlar, vägar och järnvägar, men den har också använts i krig, och det plågar mig. Du vet att min lillebror Emil dog i en explosion i Stockholm, när vi experimenterade med nitroglycerin. Det glömmer jag aldrig.

Du valde en annan väg. Din bok "Ned med vapnen!" väckte hela Europa, och i dag leder du fredsrörelsen. Minns du vårt samtal i Zürich för fyra år sedan? Jag sa att mina fabriker kanske gör slut på krigen fortare än era kongresser — den dag två arméer kan förinta varandra på en sekund kommer alla länder att rygga tillbaka och skicka hem sina soldater. Du skakade på huvudet. Kanske hade du rätt. Därför skrev jag till dig för snart fyra år sedan om min plan: ett pris till den som för Europa närmare freden. I fjol satt jag i Paris och skrev mitt testamente. Jag säger inte mer nu, men jag tror inte att du blir besviken.

Mitt hjärta är tyvärr sjukt. Läkarna har ordinerat nitroglycerin — är det inte ödets ironi att mannen bakom dynamiten ska ta nitroglycerin som medicin? Jag måste le åt det.

Folk har ibland sagt att jag saknar hjärta. Men jag har ett, kära vän, och just nu känner jag det tydligt.

Din tillgivne Alfred Nobel

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
en baronessa	en kvinna med fin, adlig titel
ett krut	ett ämne som får skott och sprängningar att explodera
rasande	mycket arg
en förrädare	en person som sviker sitt land
trogen	som man kan lita på under lång tid
ett sällskap	någon eller något som är med en, så att man inte är ensam
ett patent	ett papper som visar att en uppfinning är ens egen
plåga	göra att någon mår mycket dåligt
förinta	förstöra helt och hållet
rygga tillbaka	dra sig bakåt av rädsla
ordinera	bestämma vilken medicin en sjuk person ska ta
en ironi	när något blir tvärtom mot vad man väntar sig
tillgiven	som tycker mycket om någon (gammal avslutning i brev)

Läsförståelsefrågor

---

1. Varför lämnade Alfred Nobel Paris?
  1. Han blev anklagad i Frankrike efter att ett annat land hade köpt hans uppfinning.
  2. Han ville bo närmare sin familj i Italien.
  3. Klimatet i Paris var dåligt för hans hjärta.
2. När träffades Alfred och Bertha första gången?
  1. på en fredskongress i Zürich
  2. när Bertha sökte arbete hos honom i Paris
  3. när Alfred flyttade till San Remo
3. Vad hände med Alfreds bror Emil?
  1. Han omkom i en olycka under ett experiment.
  2. Han flyttade till Österrike.
  3. Han tog över Alfreds fabriker.
4. Vad trodde Alfred i Zürich att fruktansvärda vapen skulle leda till?
  1. att kongresserna skulle bli viktigare
  2. att fler länder skulle köpa hans krut
  3. att länderna inte längre skulle våga kriga
5. Stämmer påståendena? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
  1. Alfred har ett laboratorium vid sitt hus i San Remo.
  2. Alfred har fru och barn.
  3. Bertha svarade alltid snabbt på Alfreds brev.
  4. Alfreds medicin innehåller samma ämne som hans mest kända uppfinning.
  5. Bertha har fått ett pris för sin bok.
6. Vad menar Alfred med orden "hemma är där jag arbetar, och jag arbetar överallt"? (öppen fråga)
7. Alfred skriver "Kanske hade du rätt." Vad kan ha fått honom att börja tvivla på sin gamla idé om vapnen? (inferens)
8. Varför vill Alfred inte berätta mer om testamentet, tror du? (inferens)

Facit

1. Han blev anklagad i Frankrike efter att ett annat land hade köpt hans uppfinning.
1. när Bertha sökte arbete hos honom i Paris
1. Han omkom i en olycka under ett experiment.
1. att länderna inte längre skulle våga kriga
1. ja b) nej (han har varken hustru eller barn) c) det står inte i texten d) ja e) det står inte i texten
- Exempel på svar: Han har inget riktigt hem och ingen familj. Han har bott i många länder, och arbetet är det viktigaste i hans liv — där han arbetar känner han sig hemma.
- Exempel på svar: Dynamiten används i krig trots hans teori, och det plågar honom. Berthas argument och fredsrörelsens arbete kan också ha påverkat honom — därför planerar han ett fredspris.
- Exempel på svar: Ett testamente är privat och gäller först efter döden. Han vill kanske inte skapa förväntningar eller bråk medan han lever, men han antyder att Bertha kommer att bli nöjd.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Brevet växlar mellan presens (nuläget: “jag sitter”, “mitt hjärta är sjukt”) och preteritum/perfekt (minnen: “du kom”, “jag har skrivit”) — använd det för att öva tempusväxling i berättande brev. Citatet om fabrikerna och kongresserna är belagt (Zürich 1892), liksom skämtet om nitroglycerinmedicinen. Nobels riktiga brev till von Suttner skrevs på sin tids språk, mestadels franska — texten här är modern svenska. Efterarbete: berätta att Bertha von Suttner 1905 blev den första kvinnan som fick Nobels fredspris.

Diskussionsfrågor

- Alfred trodde länge att fruktansvärda vapen skulle hindra krig — i dag kallas en liknande tanke avskräckning. Vad talar för och emot den idén?
- Alfred kallar pengar “ett kallt sällskap”. Vad menar han? Håller du med?
- Alfred och Bertha var brevvänner i tjugo år fast de var oense. Vad krävs för en så lång vänskap?
- **Skriv (5 meningar):** Skriv ett brev till en vän du inte har träffat på länge. Berätta om ditt liv nu och om ett minne ni delar.

Källor och faktagranskning

- Wikipedia: Alfred Nobel – https://sv.wikipedia.org/wiki/Alfred_Nobel
- NobelPrize.org: Alfred Nobel's life and work – <https://www.nobelprize.org/alfred-nobel/alfred-nobels-life-and-work/>
- Encyclopædia Britannica: Alfred Nobel – <https://www.britannica.com/biography/Alfred-Nobel>
- Nobel Peace Prize: Alfred Nobel – <https://www.nobelpeaceprize.org/nobel-peace-prize/history/alfred-nobel>

Fakta granskad i juni 2026. Nyckelfakta: Alfred Nobel föddes 21 oktober 1833 i Stockholm och dog 10 december 1896 i San Remo (Sanremo), Italien. Han uppfann dynamiten 1866 och fick patent 1867. Han höll totalt 355 patent. I sitt testamente, undertecknat 27 november 1895 i Paris, bestämde han att större delen av förmögenheten skulle gå till de årliga Nobelprisen. De första Nobelprisen delades ut 1901. Osäkerhet: Den berömda historien om att en fransk tidning 1888 (efter broder Ludvigs död) kallade Alfred "dödens köpman" och att detta inspirerade priserna är omdiskuterad. Vissa historiker betvivlar att dödsrunan fanns i den form som ofta berättas, och ser den i bästa fall som en av flera bidragande orsaker. Texterna återger berättelsen försiktigt som "det sägs / enligt en känd historia".

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.